

Црногорски језик је српски „са брковима“?

<http://www.montenegroslick.me/>

Једном приликом је Рамбо Амадеус (црногорски музичар чије је право име Антоније Пушић) рекао: „**мислио сам да су Црногорци заправо Срби са брковима**“. Наравно, ово је била шала „светског килоцара“ из Херцег Новог. Но, није тајна да отприлике сличан однос према црногорском језику имају неки грађани којима је српски матерњи. За њих је овај језик део „милогорске“ концепције савремене Црне Горе. Ово би се сликовито дало описати једном шалом српског хумористичког програма „Ноћна смена“, где Црногорац говори Србину: „А шта је смешно што би документ требало превести на црногорски? Ако би требало ићи у Немачку, документе преведе на немачки, у Тунгузију, онда на тунгуски, у Того, ... на њихов језик“.

Са друге стране, један од најутицајнијих младих политичара на црногорској сцени - Игор Лукшић, који је од 2011. године на месту премијера, изјавио је да у Црној Гори сви народи имају право да говоре на оном језику, на којем желе. Он је тада рекао: „Језик је потврда националног идентитета и без обзира што то неком смета, ја сам говорио и говорићу црногорским језиком који сада и у формалном смислу постоји, а практично је постојао одувик“.

Требало би додати да су ове године позиције монтенегристике ојачале. Прве студенте је добио Факултет за црногорски језик и књижевност на Цетињу.

О социјално-политичким и историјско-културним аспектима црногорског језика, у оквиру традиционалног „Округлог стола“, данас говоримо са деканом Факултета за црногорски језик Аднаном Чиргићем и доцентом Православног Свето-тихоновског хуманитарног универзитета у Москви, славистом Фјодором Албрехтом.

Чиме се црногорски језик разликује од српског, имајући у виду да је још према Уставу из 1992. године, званични језик у тадашњој југословенској републици Црној Гори био „српски језик ијекавског изговора“?

Аднан Чиргић: Ако говоримо о разликама: црногорски језик не постоји према српском, хрватском или босанском, због разлика или сличности које у односу на њих има. Из социо-лингвистичких разлога може се говорити о 4 засебна штокавска стандардна језика. Сви они наравно припадају истом штокавском систему и сви су стандардизовани према органским говорима држава којим припадају.

Црногорски језик, то је познато науци одавно, имао је неколико десетина познатих истраживача. Они су пружили грађу која је послужила ауторима црногорског правописа да из ње изведу оно што је живо у говору црногорских грађана.

Црногорски језик је службени у Црној Гори, на исти начин на који су остала три штокавска језика службени у својим државама. Црногорским језиком говоре црногорски штокавци, на том језику је настајала наша књижевна баштина и то је чињеница која је лако проверљива. А ако је реч о разликама, онда треба рећи да се он у односу на српски језик разликује тиме што је ијекавски, а у односу на сва три остала штокавска језика, разликује се по томе што су се у црногорском реализовала и два условно речено додатна фонема \acute{c} и \acute{z} , по доследно извршеном ијековском јотовању.

Фјодор Албрехт: Са становишта лингвистике, границе између језика и дијалекатанису увек потпуно прецизне. Нема лингвистичких критеријума за одређивање граница. Ако узмемо за пример Балкан, кајкавски дијалект се много више разликује од књижевног хрватског, него црногорски језик од српског. Редовно се сусрећемо са ситуацијама, где се они који говоре на два различита матерња језика одлично међу собом разумеју, а са друге стране они који говоре различитим дијалектима једног истог језика, имају приличне проблеме у комуникацији. Тако да је питање о језику и дијалектима најпре социјално-политичке и историјско-културне природе. Исто тако, могу да замислим ситуацију: на пример Рјазањска област у Руској Федерацији, где становништво говори дијалектом који има своје бројне особености, најпре фонетске, почиње да ствара нова слова и ако хоћете, ето новог језика. Ако би за то постојала политичка воља.

Већина издања се данас у Црној Гори штампана на латиници. како можете окарактерисати однос ћирилице и црногорског језика у последње време?

Аднан Чиргић: Ћирилица и латиница два су равноправна црногорска писма. Тај њихов статус је и уставно и правописно загарантован. Чини ми се да данашњи Црногорци више користе ћирилицу него латиницу. То је последица утицаја интернета и модерних технологија, али нема ни говора о одрицању ћирилице, јер би то значило одрицање од сопствене културне баштине.

Фјодор Албрехт: Да, латиница је више некако повезана са интернетом. Са друге стране, обиље латинице може бити покушај приближавања Европи, па чак и у овом језичком смислу. Можете се позивати на једнакост или равноправност, али у свим друштвима ипак важи правило: сви су једнаки, али неки су „једнакији“ од других.

Пре неколико година је током пописа становништва, већина становника Црне Горе изјавила да говори српским језиком. Онда испада да званични језик, није језик већине грађана ове државе. Међутим, с друге стране, број оних који тврде да говоре на црногорском, у међувремену је озбиљно порастао, у поређењу са ситуацијом од пре 15-так година.

Адан Чиргић: Једна је ствар можда код нас необична. Приличан број црногорских грађана изјаснио се да говори српским језиком. Међутим сви они, ако је реч о аутохтоним црногорским штокавцима, већ на основу прве изговорене реченице, ма где били, биће лако препознати као Црногорци. Дакле, биће препознати искључиво по језику, не по ношњи или нечем другом.

150-годишња српскохрватска језичка норма и политика, исто толико дуго кројење те политике из других центара који нису црногорски, довело је до тога да црногорски грађани и даље, не сви наравно, већ један део, сматра да говори српским језиком. Ако се неко током комплетног школовања обучавао да је његов матерњи језик српски или српскохрватски, а да су националне језичке особине дијалект тог неког другог језика, онда није чудо што данашњи грађани Црне Горе имају последице у изјашњавању којим језиком говоре. Ви можете рећи да говорите кинеским, али то не значи да је језик којим ви говорите заиста кинески.

Фјодор Албрехт: Пре свега, то је ствар навике. Јер, на овај или онај начин, већина оних који су учествовали у попису, заправо и јесу учили да говоре српски. Тенденција која се односи на црногорски језик у Црној Гори је релативно нова, питање није како се зове језик, већ шта је његова суштина. Срби и Црногорци се савршено добро међусобно разумеју и могу да комуницирају. Име језика није толико битно за лингвисте, колико за политичаре. Али, с обзиром на курс који је заузела Црна Гора, може се претпоставити да ће проценат оних који говоре црногорски само расти, упоредо са младим генерацијама.

опширније: http://serbian.ruvr.ru/2014_09_13/Crnogorski-jezik-je-srpski-sa-brkovima-9283/